

Het Ideaal

■ ROGER COX

■ KLIMAATADVOCAAT

‘Ik hoop op een ander moreel besef’

Na het zien van de klimaatdocumentaire *An Inconvenient Truth* in 2006 staat het voor Roger Cox vast dat hij in actie moet komen. In de jaren erna ontwikkelt hij zich tot een van de invloedrijkste klimaatadvocaten ter wereld. ‘Ik heb concessies gedaan waartoe een normaal mens niet bereid is.’ Aflevering 1 van een serie.

Door **Fokke Obbema** Foto **Ivo van der Bent**

In deze serie interviewt Fokke Obbema mensen die hun leven aan een ideaal wijden.

Als 8-jarige komt hij voor het eerst in actie. ‘Op televisie had ik gezien hoe jonge zeehonden in Canada werden doodgeknuppeld. Ik vond dat geweld tegen die weerloze wezens zo verschrikkelijk dat ik een petitie opstelde. Ik belde overal in ons dorp aan om uit te leggen dat wat er gebeurde helemaal niet kon. Wekenlang hield ik dat vol, ik ging ook naar omliggende dorpen in Limburg. In mijn eentje verzamelde ik honderden handtekeningen. Een leraar heeft me geholpen ze bij een instantie te bezorgen.’

Die volharding tekent advocaat Roger Cox op zijn 55ste nog altijd. In 2006 komt hij wederom in actie, na het zien van de documentaire *An Inconvenient Truth* van Al Gore. Daarin wordt de impact van ander menselijk ingrijpen in de natuur getoond, de naderende klimaatcatastrofe. De beelden laten de jonge vader niet meer los, met zijn vrouw Saskia concludeert hij dat niets doen geen optie is. Samen roepen ze de stichting Planet Prosperity Foundation in het leven, die als uitgangspunt heeft ‘dat mensen creatief en intelligent genoeg zijn om meer respectvol en in harmonie met hun natuurlijke omgeving te leven’.

Bovendien besluit Cox om, boven op zijn bouwrechtpraktijk bij een Maastrichts advocatenkantoor, zich te gaan scholen: de wetenschappelijke onderbouwing van het klimaatprobleem, alle daarvoor relevante rechtsgebieden, maar ook de geopolitieke verhoudingen alsmede de macht van het bankwezen en de olie-industrie vormen zijn voorname onderwerpen. Na vijf jaar van eenzame zelfstudie zet hij, op aanraden van zijn vrouw, in vijf maanden zijn inzichten op papier – in 2011 verschijnt zijn boek *Revolutie met recht*. Dat wordt de juridische basis voor twee David tegen Goliath-gevechten.

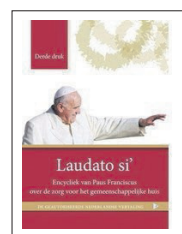
Namens milieuoorganisatie Urgenda treedt hij in 2015 in het strijdperk tegen de Nederlandse staat. Die pleegt in zijn ogen een onrechtmatige daad jegens zijn burgers en maakt zich schuldig aan mensenrechtenschendingen door zich niet te houden aan noodzakelijke CO₂-uitstootbeperkingen. Zijn collega-juristen zijn meer dan sceptisch (‘De consensus was: sympathiek idee, maar dat gaat nooit lukken’), maar de rechtbank en later het gerechtshof geven hem gelijk. In 2021 volgt een minstens zo opmerkelijke overwinning op Shell, waarmee hij namens Milieudefensie de strijd aanbindt. De oliemultinational moet zich eveneens aan de noodzakelijke inperking van zijn CO₂-uitstoot houden, oordeelt de rechtbank. Het hoger beroep dient in dit jaar, ‘maar het eerste vonnis is wel bij alle

olieconcerns en grote accountantskantoren geland’, merkt Cox droogjes op.

Inmiddels zijn de juridische klimaatacties waarmee hij pionierde wereldwijd gangbaar geworden. Erkenning voor zijn baanbrekende werk krijgt hij in 2021 (in de top-100 van invloedrijkste personen van *Time Magazine*) en 2022 (Dresden International Peace Prize). Op borstklopperij valt hij niet te betrappen: ‘Veel mensen begrijpen dat niet, maar mijn ego wordt door het winnen van die zaken niet gestreeld.’ Terdege beseft hij dat hij ook een prijs heeft betaald: ‘Ik heb concessies gedaan waartoe een normaal mens niet bereid is. Mijn dochters zijn niets tekortgekomen, maar hun opgroeien heb ik nauwelijks meegeemaakt.’

BOEKTIP LAUDATO SI, PAUS FRANCISCUS

■ ‘Dit boek hielp me richting te geven aan mijn werk. Het bevat een hoopvolle oproep met meer eerbied en genegenheid om te gaan met de aarde en de armen. Franciscus wil onze relatie met de aarde en met elkaar herstellen. Dat vergt rechtvaardigheid, matigheid en naastenliefde in ons handelen.’

Wat heeft u gemotiveerd dit pad in te slaan?

‘Belangrijk was dat ik in 2000 en 2002 vader ben geworden. Naast mijn huwelijk heb ik dat ervaren als de invloedrijkste gebeurtenissen van mijn leven. Ineens draaide mijn leven om die twee meisjes, het is zo duidelijk dat je alles voor hun welzijn doet. Nu en ook later. Daarbij kwam al snel het besef: dat geldt voor alle kinderen. Want voor mij als ouder is mijn kind bijzonder, maar dat vindt iedere ouder, dus alle kinderen zijn even bijzonder. Mijn verantwoordelijkheidsgevoel beperkt zich niet tot mijn eigen dochters.’

‘Toen we in 2006 de documentaire van Al Gore zagen, beseften Saskia en ik dat we weliswaar met een mondiaal probleem van doen hadden, maar dat we alles zouden moeten doen om onze bijdrage te leveren. Anders zouden we alle legitimiteit verliezen om nog over dit probleem te spreken. Omdat ik in een positie was beland waarin ik enig verschil kon maken, voelde ik de plicht in actie te komen.’

Maar uw positie was toch bouwrechtadvocaat?

‘Jawel, maar het voelde voor mij als een opdracht die ik naast dat werk móest doen. Wat als dit allemaal uit de klauwen loopt en mijn kinderen over twintig jaar vragen: waarom hebben jullie niks gedaan? Zeg ik dan: we vonden het belangrijker op televisie naar *Dancing On Ice* te kijken? Dat is toch geen verhaal waarmee ik wegkom? Ik vind het zo vanzelfsprekend dat je nu je mouwen opstroopt. Er zijn beslist leukere dingen die ik met mijn leven had kunnen doen en ik zag welke belasting mijn inspanningen voor mijzelf en mijn gezin was. Maar ik besepte ook: er gaat iets faliekant mis in de wereld, ik moet verantwoordelijkheid nemen. Al wist ik aanvankelijk helemaal niet op welke manier.’

Hoe heeft u uw weg gevonden?

‘Ik ben drie banen naast elkaar gaan doen: onze stichting runnen, mijn praktijk op het advocatenkantoor blijven doen en mezelf verdiepen in de klimaatmaterie. Vanaf 2006 heb ik dag en nacht gewerkt, ik legde mezelf het regime op van een topsporter. Jarenlang heb ik vrijwel nooit thuis gegeten, in de week-enden werkte ik ook door. Dat kan alleen als je iemand naast je hebt die het daarmee volledig eens is. Gelukkig is Saskia dat, zij werkt ook voor onze stichting en heeft de zorg voor onze kinderen geheel op zich genomen.’

‘Gaandeweg kwam ik erachter dat de rechtsgebieden die ik betrad doodlopende paden waren. Ik dacht met milieurecht, energierecht en ruimtelijke ordening iets te kunnen uitrichten, maar moest concluderen dat de regels bovenal dienen om de status quo in stand te houden, ze vormen een strak gespannen net. Wil je de bestaande orde kantelen, zitten ze vooral in de weg.’

‘Op een bepaald moment lag ik op apegapen en vroeg me af of ik er niet de brui aan moest geven. Saskia heeft toen gezegd: ‘Jouw inzichten zijn waarschijnlijk eyeopeners voor veel mensen, dus schrijf een boek, desnoods ter afsluiting.’ Pas in de fase van het schrijfproces vielen bij mij de kwartjes en zag ik hoe ik verder moest.’

Wat leverde voor u de doorbraak op?

‘In 2009 werd de VN-klimaatop in Kopenhagen een grote farce, omdat harde afspraken tussen landen uitbleven. Maar de slotverklaring bevatte ook een juweeltje, namelijk de constatering dat 2 graden opwarming een gevaar voor de mensheid oplevert. Dat was een belangrijke concretisering van het VN-klimaatverdrag waarin het gevaar van opwarming alleen abstract werd omschreven. Met dat concrete getal kwam er een door de internationale gemeenschap erkende norm.’

‘Voeg daarbij de wetenschappelijke inzichten van de toenmalige IPCC-rapporten, waarin stond dat de opwarming voor honderd procent vaststaat, dat die voor meer dan 95 procent zeker door de mens wordt veroorzaakt en het voor meer dan 90 procent zeker is dat alle landen, ook Nederland, daarvan last krijgen, dan begint er iets te gloren. Een rechter hoeft zich dan niet meer uit te spreken over die 2 graden, want die is internationaal als gevarengrens erkend, maar kan wel de vervolgvraag voorgelegd krijgen: is er sprake van een wereldwijde schending van mensenrechten door overheden, als zij zich niet inspannen om bij die grens weg te blijven?’

Ook kwam ik op het pad van de onrechtmatige daad, de maatschappelijke zorgplicht die voor iedereen geldt. Mijn taak was te laten zien dat die op dit mondiale probleem kon worden toegepast. Toen die opdracht me helder werd, raakte ik ervan overtuigd dat we konden winnen.’

In weerwil van de scepsis van uw vakgenoten?

‘Ja, ik besepte dat ik in de rechtszaal moest strijden tegen een intuïtieve gedachte, die ik ook bij de rechter vermoedde: sympathiek idee, maar dit gaat natuurlijk nooit lukken. Dat denken moest ik zien te kantelen. De dagvaarding is daarom atypisch opgesteld: eerst honderd pagina’s met een schets van het klimaatprobleem, daarna pas het juridische verhaal. Als de staat niets op het eerste deel kon afdingen, dan wist ik dat ik ieders aandacht zou hebben, vooral ook omdat dat deel betoogde dat het klimaatprobleem zo veel groter is dan mensen beseffen. Zo is het gegaan.’

‘De vonnissen tegen de staat en Shell zijn precies zoals ik had verwacht. Dat klinkt blasé, maar zo bedoel ik het niet. Niemand heeft zich in zo veel domeinen tegelijkertijd verdiept